

Коли світ відволікається на нові війни: стратегічні ризики для України та Європи в умовах російської агресії і глобальної нестабільності

Віктор БЕДЬ

**Науково-дослідний інститут стратегічних та політико-правових досліджень
Карпатського університету імені Августина Волошина**

м. Ужгород

6 березня 2026 року

Лід-аналіз

Різке загострення конфлікту між США, Ізраїлем та Іраном знову змістило увагу світової політики на Близький Схід. Однак для Європи і міжнародного права головна війна сучасності триває не там. Російсько-українська війна залишається центральним викликом європейській безпеці, стабільності міжнародного порядку та самому принципу непорушності кордонів. У ситуації, коли світові ресурси, політична увага та дипломатичні зусилля розпорошуються між кількома кризами, стратегічні ризики для України і Європейського Союзу лише зростають.

Lead Analysis

The escalation of the war involving the United States and Israel against Iran has once again shifted global political attention toward the Middle East. However, for

Europe and for the international legal order, the central front of our time remains the Russian-Ukrainian war. Its outcome will determine the future of European security, the credibility of international law, and the stability of the global order. In a world where political focus and military resources are increasingly dispersed across multiple crises, preventing the strategic marginalization of the war in Ukraine becomes critically important.

Світ входить у фазу множинних воєн

Глобальна система безпеки переживає період глибокої трансформації.

Війна Росії проти України, конфлікт на Близькому Сході, зростання напруженості у Тихоокеанському регіоні, криза міжнародного права та поступове руйнування післявоєнної архітектури безпеки формують нову реальність.

У цьому контексті війна США та Ізраїлю проти Ірану не є ізольованим конфліктом. Вона стала елементом ширшого процесу — переходу світу до епохи геополітичної турбулентності, де одночасно виникають кілька зон масштабної військової напруги.

Саме в таких умовах російсько-українська війна може тимчасово втратити інформаційний пріоритет у міжнародному порядку денному. Але її стратегічне і вкрай небезпечне значення від цього не зменшується. Навпаки — воно зростає.

Тому що результат цієї війни визначатиме майбутнє всієї системи міжнародної безпеки на десятиріччя, а то й століття.

Російсько-українська війна — головний виклик безпеці Європи

Російська агресія проти України (2014 – 2026) не є регіональним конфліктом.

Це війна за перегляд міжнародного правового порядку.

Її стратегічні цілі очевидні:

- знищення української державності;
- демонтаж системи європейської безпеки;
- легалізація права сили у міжнародних відносинах;
- відновлення імперської сфери впливу Росії.

Саме тому російсько-українська війна стала найбільшим військовим конфліктом у Європі після Другої світової війни.

Йдеться не лише про території України. Йдеться про принцип:

- чи можуть кордони в Європі змінюватися силою.

Якщо відповідь буде позитивною — це означатиме крах усієї системи міжнародного права, створеної після 1945 року.

Стратегічна небезпека розпорошення уваги Заходу

Війна на Близькому Сході створює для України нову стратегічну проблему — розпорошення політичних, військових та фінансових ресурсів Заходу.

Існує кілька ключових ризиків.

Військовий ризик:

- одні й ті самі системи озброєнь (зокрема протиракетна оборона, боєприпаси, системи ППО) необхідні одночасно для України, союзників США на Близькому Сході та країн НАТО.

Умови обмеженого виробництва означають неминуче перерозподілення ресурсів.

Дипломатичний ризик:

- глобальні кризи відволікають політичну увагу від України та російсько-української війни.

Це може:

- затягнути міжнародні рішення;
- ускладнити переговірні процеси;
- послабити санкційний тиск на Росію.

Економічний ризик:

- конфлікт навколо Ірану впливає на світові енергетичні ринки.

Через Ормузьку протоку проходить приблизно 20 % світових поставок нафти.

Будь-яка ескалація призводить до:

- зростання цін на енергоносії;
- економічного тиску на Європу;
- зменшення бюджетних можливостей підтримки України.

Росія намагається використати глобальну нестабільність

Для Кремля нові війни у світі — це стратегічна можливість.

Російська політична логіка полягає у тому, щоб:

- розпорошити увагу Заходу;
- створити ефект «втоми від війни»;
- нав'язати Україні переговори на умовах агресора.

Саме тому Москва активно використовує кожну глобальну кризу для просування власних інтересів.

Війна на Близькому Сході може дати Росії:

- додатковий час для посилення і перегрупування своїх ресурсів і можливостей;
- політичний простір для маневрів;
- ослаблення санкційного режиму.

Це одна з головних стратегічних небезпек нинішнього моменту.

Міжнародне право: принцип, який не можна зруйнувати

Статут ООН прямо забороняє застосування сили проти територіальної цілісності держав.

Російська агресія проти України є прямим порушенням цього фундаментального принципу.

Міжнародний суд ООН уже у 2022 році постановив, що Росія повинна негайно припинити військові дії проти України.

Ігнорування цих рішень створює небезпечний прецедент.

Якщо агресор може безкарно порушувати міжнародне право — це означає, що міжнародне право перестає бути правом.

Воно перетворюється лише на декларацію.

Європейський Союз: безпека України — це безпека Європи

Для Європейського Союзу російсько-українська війна має екзистенційне значення (визначальне для самого існування).

Поразка України означала би:

- різке зростання військових ризиків і небезпек у Європі;
- суттєве збільшення витрат на оборону;
- нові хвилі міграційної нестабільності;
- посилення агресивної міжнародної політики Російської Федерації та російського енергетичного шантажу;
- політичну дестабілізацію ЄС.

Саме тому підтримка України не є лише актом солідарності, а питанням стратегічної безпеки і самозбереження Європи.

Які помилки можуть стати фатальними

Існує кілька небезпечних стратегічних ілюзій.

Ілюзія перша:

- що поява нових воєн у світі автоматично зменшує значення російсько-української війни;
- насправді ж вони лише посилюють ризики та поглиблюють негативні й загрозово-руйнівні наслідки — як для України, так і для Європейського Союзу та всього демократичного світу.

Ілюзія друга:

- що агресора можна «умиротворити» дипломатичними поступками;
- насправді історичний досвід переконливо доводить протилежне: будь-які поступки агресору лише заохочують його до нових агресивних дій, вимог і подальшої ескалації.

Ілюзія третя:

- що Європа може залишатися безпечною без сильної України;
- це фундаментально хибне припущення, оскільки поразка або ослаблення України означатиме різке зростання безпекових ризиків для всієї Європи — від розширення російської військової загрози та дестабілізації східного флангу ЄС і НАТО до нових хвиль політичної, енергетичної, військової та міграційної нестабільності.

Стратегічні висновки

Для України та Європейського Союзу нинішній момент вимагає чіткої стратегічної позиції.

Необхідно:

- зберегти глобальний фокус на російській агресії;
- посилити санкційний тиск на Росію;
- розширити військову підтримку України;
- розвивати спільне оборонне виробництво України та ЄС;
- гарантувати незворотність європейської інтеграції України.

Війна в Україні — це не лише боротьба за свободу українського народу та державну незалежність і суверенітет України, але й боротьба за збереження європейської безпеки, міжнародного правового порядку та принципу непорушності державних кордонів у сучасному світі.

Це боротьба не лише за незалежність України, але й за демократичне та правове майбутнє Європи і світу, а водночас — за збереження самого принципу верховенства міжнародного права як основи сучасного світового порядку.

Стратегічний висновок: Україна як ключовий фронт безпеки Європи і міжнародного правопорядку

Світ може відволіктися — і, як видно вже сьогодні, частково відволікається — на нові війни, зокрема на загострення конфлікту між США, Ізраїлем та Іраном і можливе втягнення в нього інших держав.

Однак для Європи, Великої Британії, США, Канади, всього демократичного світу та міжнародного порядку головний тест сучасності залишається незмінним — це російсько-українська війна, її руйнівні наслідки та потенційно ще більші небезпеки у майбутньому.

Якщо агресія Росії буде винагороджена або навіть просто відсунута на другий план серед інших глобальних криз, це означатиме початок нової епохи міжнародної нестабільності, фактичне виправдання військової агресії як інструменту політики, появу нових агресивних воєн, системне порушення суверенних прав і територіальної цілісності держав, підрив фундаментальних прав і свобод людини, а також поступове руйнування самої системи міжнародного права і міжнародних безпекових гарантій.

Саме тому стратегічне завдання України та її союзників — не допустити втрати світового політичного фокусу щодо російсько-української війни, водночас усвідомлюючи, що нове вогнище війни в регіоні Перської затоки також створює серйозні загрози для глобальної стабільності.

Разом з тим необхідно чітко розуміти: без зупинення і припинення російської агресії проти України надзвичайно складно буде ефективно врегулювати й інші воєнні конфлікти у світі, оскільки саме безкарність агресії руйнує довіру до міжнародних інститутів і механізмів колективної безпеки.

Бо сьогодні в Україні вирішується не лише доля однієї держави, а й майбутня модель міжнародних відносин — чи залишиться світ системою права, відповідальності і взаємної безпеки держав, чи поступово повернеться до логіки сили, імперських амбіцій і воєнного переділу кордонів.

Саме в Україні сьогодні вирішується майбутнє всієї європейської безпеки, міжнародного правопорядку і демократичного світу.

Джерела

1. United Nations Charter. Статут Організації Об'єднаних Націй (повний текст). <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text> (дата доступу: 06.03.2026)
2. Заява Міністерства закордонних справ України щодо рішення Міжнародного Суду ООН щодо юрисдикції щодо претензій України за Конвенцією про геноцид. <https://mfa.gov.ua/en/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodo-rishennya-mizhnarodnogo-sudu-oon-shchodo-yurisdikciyi-za-pozovom-ukrayini-za-konvenciyeyu-pro-genocid> (дата доступу: 06.03.2026)
3. Reuters. Israel launches strikes on Beirut amid expansion of the war. Ізраїль завдає ударів по Бейруту в рамках розширення війни; Іран заявляє, що країни розпочали посередницькі зусилля. <https://www.reuters.com/world/middle-east/trump-urges-iranian-kurds-attack-iran-war-widens-2026-03-06/> (дата доступу: 06.03.2026)
4. Reuters. Lithuania says Russia is expanding military forces along NATO borders. Литва заявляє, що Росія розширює військові підрозділи на кордонах НАТО. <https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/lithuania-says-russia-is-expanding-military-units-nato-borders-2026-03-06/> (дата доступу: 06.03.2026)
5. Marking the fourth anniversary of Russia's full-scale invasion, the NATO Secretary General praises Ukraine as a nation of heroes. Відзначаючи чотири роки повномасштабного вторгнення Росії, Генеральний секретар НАТО вихваляє Україну як націю героїв. <https://www.nato.int/en/news-and-events/articles/news/2026/02/24/nato->

commemorates-the-fourth-anniversary-of-russias-full-scale-invasion-of-ukraine?selectedLocale=

(дата доступа: 06.03.2026)